

Sygn. akt V KO 43/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Patrycja Kotlarska

w sprawie **A. P.**

skazanej z art. 310 § 1 i 2 k.k. i innych,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 30 lipca 2020 r.,

wniosku obrońcy skaranej

o wznowienie postępowania karnego zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego
w (...)

z dnia 24 stycznia 2019 r., sygn. akt II AKa (...),

p o s t a n o w i ł

**oddalić wniosek i zwolnić wnioskodawczynię A. P. od
ponoszenia wydatków postępowania wznowieniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 26 października 2018 r., sygn. akt III K (...), A. P. została uznana za winną popełnienia ciągu 19 przestępstw z art. 310 § 1 i 2 k.k. i art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz jednego przestępstwa z art. 270 § 1 k.k., za co wymierzono jej karę łączną 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Orzeczenie to, po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonej, utrzymane zostało w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 24 stycznia 2019 r., sygn. akt II AKa (...). Wniesiona przez obrońcę skaranej

kasacja od wyroku Sądu odwoławczego, oddalona została postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2019 r., sygn. akt V KK 347/19, jako oczywiście bezzasadna.

Kończące postępowanie w sprawie orzeczenie Sądu Apelacyjnego zaskarżone zostało także złożonym przez obrońcę skazanej wnioskiem o wznowienie postępowania. Powołując się na przepisy art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. w zw. z art. 547 § 2 i 3 k.p.k. skarżący wniósł o:

„1. Wznowienie na korzyść skazanej postępowania karnego zakończonego prawomocnym Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 24 stycznia 2019 r., sygn. akt II AKa (...), a to wobec ujawnienia się po wydaniu orzeczenia nowych faktów i dowodów, wskazujących na to, że przypisane skazanej w wyroku Sądu Okręgowego w Ś. III Wydział Karny z dnia 26 października 2018 r., wydanym w sprawie o sygn. akt III K (...), utrzymanym w mocy przez Sąd Apelacyjny w (...) II Wydział Karny wyrokiem z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie II AKa (...) czyny zabronione nie stanowiły przestępstwa (art. 31 § 1 k.k.);

2. uchylenie w/w wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 24 stycznia 2019 r., sygn. akt II AKa (...), oraz wyroku Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 26 października 2018 r., sygn. akt III K (...) i uniewinnienie oskarżonej od popełnienia zarzucanych jej czynów (art. 547 § 3 k.p.k.), ewentualnie

uchylenie zaskarżonych w ramach wznowienia orzeczeń, tj. w/w wyroków (...) i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji – Sądowi Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania (art. 547 § 2 k.p.k.)”.

Powołując się na przepis art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k., skarżący wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentów, w tym opinii biegłych sądowych i prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 20 sierpnia 2019 r., sygn. akt I Ns (...), w przedmiocie ubezwłasnowolnienia skazanej, znajdujących się w aktach tej sprawy oraz prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 5 listopada 2019 r., sygn. akt IV Ko (...), w przedmiocie wznowienia postępowania karnego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 lutego 2017 r., sygn. akt III K (...), dotyczącym A. P.,

znajdującego się w aktach wymienionej sprawy. Ponadto, stosownie do art. 544 § 3 k.p.k. obrońca wniósł o wyznaczenie przez Sąd posiedzenia w kwestii wznowienia, zawiadomienia obrońcy o jego terminie oraz dopuszczenie do udziału w tym posiedzeniu.

W pisemnym stanowisku z dnia 9 czerwca 2020 r. prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o oddalenie wniosku o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy skazanej nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności odnieść się należy do wniosku skarżącego o przeprowadzenie posiedzenia z udziałem stron. Stosownie do art. 544 § 3 k.p.k. w kwestii wznowienia postępowania sąd orzeka na posiedzeniu bez udziału stron, chyba że prezes sądu lub sąd postanowił inaczej. W związku z tym, że prezes właściwego sądu nie postanowił o rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu z udziałem stron, kwestia ta uzależniona została od decyzji sądu rozpoznającego sprawę. Zważywszy na zawarte we wniosku o wznowienie postępowania podstawy wznowieniowe, w ocenie Sądu Najwyższego brak było podstaw do odstąpienia od zasady wynikającej z przywołanego na wstępie przepisu. Wniosek o wznowienie postępowania oparty jest na dowodach z dokumentów, które znane są stronom postępowania, co powoduje, że udział stron w posiedzeniu wznowieniowym nie znajduje uzasadnienia.

W toku postępowania wznowieniowego Sąd Najwyższy przeprowadził dowody z:

- akt sprawy o sygn. I Ns (...) Sądu Okręgowego w Ś., a w szczególności z opinii sądowej psychiatryczno – psychologicznej (k – 46 – 49) i postanowienia tego Sądu z dnia 20 sierpnia 2019 r. o częściowym ubezwłasnowolnieniu A. P.,
- z dołączonej do wniosku o wznowienie postępowania kopii postanowienia Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 5 listopada 2019 r. o wznowieniu postępowania (k – 9 akt wznowieniowych Sądu Najwyższego),

- z dołączonych do wniosku o wznowienie postępowania dokumentów (k – 10 – 12 akt SN).

Wniosek o wznowienie postępowania oparty jest na twierdzeniu, że po wydaniu zaskarżonych wyroków ujawniły się nowe fakty i dowody wskazujące na to, że czyny przypisane skazanej nie stanowiły przestępstwa ze względu na niepoczytalność skazanej w chwili ich popełnienia. Stanowisko to oparte jest w głównej mierze na treści opinii sądowej sporządzonej na potrzeby postępowania o ubezwłasnowolnienie skazanej oraz postanowienia Sądu Okręgowego w Ś. o częściowym ubezwłasnowolnieniu A. P..

Przypomnieć trzeba, że w postępowaniu przygotowawczym w sprawie, w której wydano zaskarżone wnioskiem o wznowienie postępowania wyroki, A. P., słuchana jako podejrzana, podała, że przebywała na oddziale dziennym szpitala psychiatrycznego oraz nadal leczy się przychodni psychiatrycznej z powodu depresji (k – 546). Organ procesowy uznał w związku z tym, że zaistniały wątpliwości co do poczytalności podejrzanej i postanowieniem z dnia 30 kwietnia 2018 r. dopuścił dowód z opinii lekarzy psychiatrów M. W. i M. Ż. (k – 554). W związku z tym podejrzanę wyznaczono także obrońcę z urzędu. Opinia biegłych (k – 592 – 593) wydana została, jak wynika z jej treści, na podstawie przeprowadzonego badania stanu psychicznego podejrzanej, danych z wywiadu oraz informacji z akt sprawy. W aktach tych znajdowała się m.in. informacja z Krajowego Rejestru Karnego (k – 526), z której wynika, że A. P. była uprzednio karana za przestępstwa podobne do zarzucanych jej w rozważanej sprawie, a także odpisy orzeczeń (k – 530 – 535). Biegli wskazali, że podejrzanę zarzuca się popełnienie dwudziestu przestępstw, do popełnienia których przyznała się. W danych pochodzących z wywiadu podano informacje o wcześniejszym leczeniu psychiatrycznym podejrzanej (zaznaczono, że A. P. okazała kartę informacyjną z terapii w oddziale dziennym, z której wynika, że rozpoznano u niej zaburzenia depresyjne i lękowe mieszane). W konsekwencji przeprowadzonego badania biegli stwierdzili, że podejrzana „nie cierpi na chorobę psychiczną, niedorozwój umysłowy lub inne zakłócenia czynności psychicznych o charakterze psychotycznym. Zaburzenia nastroju i zaburzenia lękowe stwierdzone u podejrzanej i leczone

ambulatoryjnie oraz w oddziałach nie mają wpływu na stan poczytalności podejrzanej. W chwili popełnienia czynów miała zachowaną zdolność rozpoznania znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem. W przedmiotowej sprawie nie zachodzą okoliczności wymienione w art. 31 § 1 ani 31 § 2 k.k. Może uczestniczyć w postępowaniu, odpowiadać przed Sądem. Może prowadzić swoją obronę w sposób samodzielny i rozsądny w przedmiotowym postępowaniu”. Opinia ta, sporządzona w dniu 12 czerwca 2018 r., nie została procesowo zakwestionowana, a skazana do zakończenia postępowania karnego w rozważanej sprawie, korzystała z pomocy obrońcy.

W dniu 15 marca 2019 r. do Sądu Okręgowego w Ś. wpłynął wniosek pełnomocnika M. P., córki skazanej, o częściowe ubezwłasnowolnienie A. P. . W toku postępowania przeprowadzono dowód, z wydanej na zlecenie Sądu opinii sądowej psychiatryczno – psychologicznej. W opinii tej, z dnia 9 czerwca 2019 r., wydanej przez psychiatrę M. Ż., jak się wydaje, jednego z dwóch biegłych opiniujących w sprawie karnej, i psycholog J. O. stwierdzono, że:

- uczestniczka postępowania jest leczona z powodu zaburzeń depresyjnych i lękowych, mieszanych; jest uzależniona od impulsywnego brania kredytów, które zaciąga od kilku lat mimo strat materialnych i psychicznych; nie zastanawia się nad konsekwencjami swoich działań, jest bezradna i bezsilna wobec kompulsywnego brania kredytów; zaburzone są jej mechanizmy kontrolne nawyków i popędów;
- stan zdrowia uczestniczki postępowania wymaga udzielenia jej pomocy do prowadzenia spraw;
- stan zdrowia uczestniczki postępowania zezwala na stawanie przed sądem i składanie wyjaśnień.

W treści opinii przywołano informacje związane z leczeniem psychiatrycznym skazanej w okresie od 2013 do 2017 r., a nadto wskazano na zaświadczenie wystawione przez lekarza psychiatrę A. K. z dnia 17 kwietnia 2019 r., z którego wynika, że skazana przez ostatni rok nie zgłaszała się na wizyty u psychiatry, a „w ostatnim czasie stan pacjentki uległ pogorszeniu co związane jest z wyjawieniem (...) informacji o ogromnych długach (...) W zachowaniu i funkcjonowaniu widoczne

mechanizmy z zakresu zaburzenia nawyków i popędów, mechanizmy uzależnienia oraz impulsywne branie kolejnych pożyczek z poczuciem napięcia przed tym działaniem i odczucia ulgi po nim” (zaświadczenie to zostało dołączone do wniosku o wznowienie postępowania k – 12 akt SN).

Postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Ś. częściowo ubezwłasnowolnił A. P. „z powodu zaburzeń depresyjnych i lękowych”.

Zdaniem autora wniosku o wznowienie postępowania, dowody zgromadzone w sprawie o wznowienie postępowania, a w szczególności opinia psychiatryczno – psychologiczna, stanowią podstawę do stwierdzenia, że po wydaniu zaskarżonego orzeczenia ujawniły nowe fakty i dowody prowadzące do wniosku, że skazana nie popełniła przypisanych jej przestępstw z powodu niepoczytalności. Sens skargi sprowadza się więc do stwierdzenia, że w trakcie postępowania karnego nieznane były fakty rzutujące na taką ocenę poczytalności skazanej. Stanowisko to nie zasługuje na uwzględnienie. Wyrok skazujący A. P. oparty był m.in. na opinii biegłych psychiatrów, którzy: zapoznali się z aktami sprawy, w której znajdowały się dane o karalności i wcześniejsze wyroki skazujące, znali stawiane skazanej zarzuty, przeprowadzili wywiad i badanie, a nadto powołali się na dostępną im dokumentację medyczną. Opinia wydana w sprawie o ubezwłasnowolnienie nie odnosi się wprost do kwestii poczytalności skazanej, choć wskazuje na jej bezradność i kompulsywność przy braniu kredytów oraz zaburzenie mechanizmów kontrolnych nawyków i popędów. Istotne, wszakże jest to, że została ona wydana w rok po opinii sporządzonej na potrzeby postępowania karnego i w rzeczywistości opiera się zasadniczo na takich samych przesłankach. Jedyne novum stanowi zaświadczenie wystawione przez psychiatrę A. K. , w znacznej mierze uwzględnione we wnioskach końcowych opinii, odnoszące się do stanu zdrowia skazanej po popełnieniu przypisanych jej przestępstw (ostanie z przestępstw popełnione zostało w kwietniu 2017 r., tymczasem z zaświadczenia wynika, że stan zdrowia skazanej pogorszył się w kwietniu 2019 r., kiedy to rodzina dowiedziała się o obciążających ją długach.).

Konkludując, stwierdzić trzeba, że:

- wątpliwości co do poczytalności skazanej nie są nową okolicznością, ponieważ istniały już w fazie postępowania przygotowawczego i były brane pod uwagę przy rozstrzyganiu sprawy;
- w postępowaniu o ubezwłasnowolnienie nie rozstrzygano o poczytalności skazanej, a istnienie przesłanek do ubezwłasnowolnienia częściowego nie przesądza o niepoczytalności osoby ubezwłasnowolnionej;
- podstawa opiniowania w sprawie o ubezwłasnowolnienie nie różniła się zasadniczo od podstawy opinii wydanej w sprawie karnej, w sporządzaniu której uczestniczył biegły psychiatra opiniujący w sprawie cywilnej;
- we wniosku o wznowienie postępowania nie podniesiono żadnych istotnych zarzutów godzących, w perspektywie późniejszego pogorszenia się stanu zdrowia skazanej, w miarodajność i wiarygodność opinii ze sprawy karnej; trudno za uzasadnione uznać twierdzenia, iż opinia ta nie oddawała prawdziwego stanu rzeczy z tego powodu, że została wydana po jednorazowym badaniu i była lakoniczna, ponieważ ten sam zarzut można sformułować wobec opinii ze sprawy cywilnej.

Wniosku o wznowienie postępowania nie uzasadnia także powoływanie się na postanowienie Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 5 listopada 2019 r. w sprawie IV KO (...) o wznowieniu postępowania w sprawie Sądu Rejonowego w W., sygn. akt III K (...). Jak łatwo zauważyć, podstawą wznowienia postępowania było stwierdzenie zaistnienia bezwzględnej przesłanki uchylenia orzeczenia z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. W uzasadnieniu postanowienia stwierdzono, że w związku z tym, że A. P. leczy się psychiatrycznie od 2013 r., a nadto została ona częściowo ubezwłasnowolniona, istniały uzasadnione wątpliwości co do jej poczytalności, co pociągało za sobą konieczność działania w postępowaniu karnym obrońcy urzędu. Postępowanie karne należało wznowić, ponieważ oskarżona, mimo istnienia z obiektywnego punktu widzenia uzasadnionych wątpliwości co do jej poczytalności nie miała obrońcy (art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.). W rozważanej sprawie opisana sytuacja nie wystąpiła, ponieważ po powzięciu wątpliwości co do poczytalności podejrzanej na etapie postępowania przygotowawczego, wyznaczono jej obrońcę z urzędu,

który reprezentował A. P. aż do prawomocnego zakończenia postępowania karnego, a także sporządził kasację.

Kierując się powyższym orzeczono, jak w dyspozytywnej części postanowienia.